

dr hab. Ryszard Pęczkowski, prof. UR
Uniwersytet Rzeszowski
Kolegium Nauk Społecznych
Instytut Pedagogiki
Katedra Badań Szkoły i Społeczeństwa Zmediatyzowanego

Rzeszów, 11.03.2024 r.

RECENZJA

dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego dra Krzysztofa Zajdla
w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w
dyscyplinie pedagogika

Podstawą formalną sporządzenia niniejszej recenzji jest Uchwała nr 955 Senatu Uniwersytetu Zielonogórskiego z dnia 13 grudnia 2023 roku w sprawie powołania komisji habilitacyjnej do przeprowadzenia czynności w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego Panu dr. Krzysztofowi Zajdlowi. W dniu 20 grudnia 2023 roku otrzymałem wniosek i dokumentację niezbędną do przeprowadzenia oceny. W dniu 29 stycznia 2024 r., na moją prośbę dokumentacja została uzupełniona o współautorstwo osiągnięć publikacyjnych oraz informację o przebiegu wcześniejszego postępowania habilitacyjnego.

Oceny osiągnięć naukowych, dydaktycznych i organizacyjnych dokonam w oparciu o art. 221 ust. 8 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2021 r. poz. 478 z późn.zm)., a zakresie kryteriów branych pod uwagę przy tej ocenie w oparciu o art. 219 ust. 1 Ustawy oraz uwzględniając standardy sporządzania recenzji w postępowaniach awansowych RDN. Recenzja moja opiera się na kryteriach określonych w Ustawie i uwzględnia oprócz charakterystyki sylwetki naukowej Habilitanta dwa najważniejsze elementy oceny, a mianowicie:

- a) posiadanie w dorobku osiągnięcia naukowego albo artystycznego, stanowiącego znaczący wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym przypadku pedagogiki,
- b) istotną aktywność naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

SYLWETKA NAUKOWO-ZAWODOWA HABILITANTA

Pan dr Krzysztof Zajdel w 1988 roku uzyskał tytuł magistra pedagogiki o specjalności nauczanie początkowe w Uniwersytecie Wrocławskim na podstawie pracy magisterskiej zatytułowanej *Funkcjonowanie szkolne ucznia z rodziny o ograniczonej władzy rodzicielskiej*. Stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki uzyskał w 2008 roku na

Wydziale Nauk Historycznych i Pedagogicznych Uniwersytetu Wrocławskiego. Dysertacja doktorska zatytułowana *Uwarunkowania społeczne wyborów edukacyjnych gimnazjalistów ze środowiska wiejskiego* powstała pod kierunkiem prof. dr hab. Krystyny Ferenz, recenzentami zaś byli: prof. dr hab. Bolesław Potyrała z Uniwersytetu Wrocławskiego oraz prof. dr hab. Zdzisław Wołk z Uniwersytetu Zielonogórskiego.

Pracę zawodową dr Krzysztof Zajdel rozpoczął w 1988 roku jako nauczyciel nauczania początkowego, następnie jako pedagog szkolny i nauczyciel matematyki w szkołach podstawowych w Wilkszynie i Pisarzowicach. Pracę kontynuował do roku 2007. Od 2008 do 2010 roku pracował, na podstawie umowy-zlecenia, w Instytucie Pedagogiki Wydziału Nauk Historycznych i Pedagogicznych Uniwersytetu Wrocławskiego. Równolegle zatrudniony był w latach 2008 – 2015 jako adiunkt w Wyższej Szkole Humanistyczno–Pedagogicznej w Brzegu Dolnym, pomiędzy 2011 – 2015 jako starszy wykładowca Karkonoskiej Państwowej Szkole Wyższej w Jeleniej Górze. Od 2015 roku do chwili obecnej zatrudniony jest na stanowisku adiunkta w Instytucie Pedagogiki Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Zielonogórskiego. W 2016 roku dr Krzysztof Zajdel ubiegał się o nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika w Dolnośląskiej Szkole Wyższej we Wrocławiu, przy czym na wniosek dra Krzysztofa Zajdla została ona przerwana.

OCENA DOROBKU NAUKOWEGO

Habilitant, po uzyskaniu stopnia doktora przedstawia, jako najważniejsze osiągnięcie naukowe cykl publikacji zatytułowany *Szkoła jako realne (potencjalne) miejsce rozwoju dzieci i młodzież*. Cykl ten tworzy: 2 monografie, 11 artykułów w recenzowanych czasopismach punktowanych z listy MNiSW, 13 rozdziałów naukowych opublikowanych w recenzowanych pracach zwartych, 4 artykuły metodyczne w czasopismach oraz 2 hasła.

MONOGRAFIA:

1. K. Zajdel „*Społeczne i indywidualne wymiary oceny szkolnej*” wyd. Impuls, Kraków 2019, ss. 311.

W autoreferacie Habilitant pisze: *Momentem wieńczącym wysiłek badawczy i naukowy jest monografia autorska o tytule „Znaczenie oceniania w przebiegu życia” opublikowanej w 2016 r. w wydawnictwie Uniwersytetu Zielonogórskiego. W 2019 roku w wydawnictwie Impuls wydałem wersję poprawioną i zmodyfikowaną pod tytułem *Społeczne i indywidualne wymiary oceny szkolnej*. Pozwoliło mi to w holistyczny sposób dostrzec ucznia w kontekście szkoły. Z kolei na stronie redakcyjnej monografii *Społeczne i indywidualne wymiary oceny szkolnej**

można odnaleźć informację o tym, że: *Książkę poprzedziła praca o charakterze popularnonaukowym zatytułowana Znaczenie oceniania w przebiegu życia*. Niniejsza publikacja stanowi jej rozszerzoną uzupełnioną wersję. Mając na uwadze powyższe informacje w swojej ocenie monografii „*Spoleczne i indywidualne wymiary oceny szkolnej*”, odniosę się również do treści publikacji popularnonaukowej „*Znaczenie oceniania w przebiegu życia*” Zielona Góra 2016.

Strukturę ocenianej monografii tworzy: wstęp, trzynaście rozdziałów, a każdy z nich podzielony został na podrozdziały, przy czym sześć pierwszych rozdziałów ma charakter teoretyczny, siódmy to metodologiczne podstawy badań własnych, natomiast pozostałe to analiza badań ilościowych i jakościowych. Pracę kończy bibliografia zawierająca 236 pozycji, przy czym Habilitant niezbyt dokładnie sporządził bibliografię, która zawiera błędy, np. autorem opracowania pt. *Jak nie zwariować w szkole* nie jest **Gąsiek J.** a JANUSZ GĘSICKI. Błąd ten został popełniony także w opracowaniu autorstwa Habilitanta *Znaczenie oceniania w przebiegu życia* z 2016 roku (s. 196).

Rozdział pierwszy zatytułowany *Spoleczne i polityczne konteksty oceniania w szkole* to poprawnie skonstruowany wywód, w którym Autor, odwołując się do powszechnie znanych poglądów różnych autorów, dokonuje charakterystyki zagadnienia, przy czym brak jest w tych rozważaniach prezentacji osobistych poglądów Habilitanta, które mogłyby stanowić jego wkład w rozwój pedagogiki.

Rozdział drugi *Aspekty psychologiczne edukacji szkolnej*, podobnie jak poprzedni, ma charakter teoretyczny, w którym Autor, odwołując się do stosownej literatury, podejmuje próbę omówienia zagadnienia z uwzględnieniem aspektu psychologicznego edukacji szkolnej. Dwa pierwsze podrozdziały zostały opracowane zgodnie z kanonem charakterystycznym dla rozważań tego typu prowadzonych przez pedagogów. W podrozdziale 2.3. *Ocenianie w codzienności szkolnej* od s. 53 do s. 57 (do akapitu *Przejdę teraz do oceniania...*) treść stanowi obszerny fragment opracowania *Znaczenie oceniania w przebiegu życia*, który został skopiowany i wklejony do ocenianej monografii (patrz s. 7 – 10). Uzupełniając ten podrozdział Autor monografii odwołuje się do powszechnie znanych poglądów teoretycznych i empirycznych. Uzupełnienie to pozbawione jest własnej opinii Habilitanta wobec podjętego problemu. Ostatni podrozdział tego rozdziału to charakterystyka zagadnienia oceniania w cyfrowym świecie, gdzie Autor ogranicza swoje rozważania jedynie do opisu narzędzi elektronicznych wykorzystywanych w codziennej pracy szkoły. Cały rozdział drugi nie stanowi istotnego wkładu w rozwój pedagogiki.

Rozdział trzeci *Ocena i ocenianie jako kategoria procesu pedagogicznej zmiany ucznia* to część monografii, która w całości poświęcona została charakterystyce oceny i oceniania jako

kategorii procesu zmiany ucznia. Autor wykorzystuje do tego celu powszechnie znane w literaturze pedagogicznej, i nie tylko, poglądy teoretyczne oraz wybrane przykłady badań empirycznych. Autor czyni to poprawnie, aczkolwiek brak jest w tych rozważaniach własnej próby interpretacji, czy też przedstawienia własnego poglądu dotyczącego omawianego zagadnienia.

Rozdział czwarty zatytułowany *Koncepcje oceniania w obszarach rozwoju i funkcjonowaniu człowieka* składa się z pięciu podrozdziałów, przy czym dwa pierwsze z nich 4.1. *Koncepcje filozoficzne dotyczące oceniania* oraz 4.2. *Koncepcje psychologiczne dotyczące oceniania* (s. 107 – 119) stanowią kopię treści opracowania z 2016 roku (patrz s. 13 – 25). W kilku miejscach Habilitant dokonuje zmian w strukturze gramatycznej zdania, np. w opracowaniu z 2016 r. na s.13 czytamy *Ciekawe podejście do oceniania ma Rousseau...*; natomiast w opracowaniu z 2019 r. na s. 107 czytamy; *Specyficzne podejście do oceniania miał Rousseau....* Dalsza część tekst z 2019 r. jest wierną kopią tekstu z 2016 r.

Podrozdział 4.3. *Teorie behawioralne w ocenianiu* zawiera treści znane na gruncie psychologii i pedagogiki polskiej i anglojęzycznej. Stanowią one uzupełnienie podrozdziału poprzedniego, aczkolwiek brak jest w tym podrozdziale jasnego stanowiska Habilitanta, zwłaszcza w kontekście zagadnień podejmowanych w dalszych częściach opracowania, zwłaszcza w części metodologicznej, jak i analizy empirycznej.

Podrozdział 4.4. *Proces oceniania* jest kompilacją z jednej strony niezbyt obszernych treściowo fragmentów merytorycznych oraz skopiowanych fragmentów z opracowania z roku 2016, np. fragment zatytułowany „*Aspiracje*” (s.124 – 126, oprac. z 2019 roku) to wierna kopia tak samo zatytułowanego fragmentu z 2016 r.(patrz s. 31 – 33). Na s. 126 opracowania z 2019 od akapitu „*Każda informacja, która dociera do nas....* do s. 129 do akapitu „*Druga to fakt, że przedmiotem oceny...* autor umieścił wierną kopię tekst z opracowania z 2016 roku na (patrz s. 27 – 33).

Podrozdział 4.5. *Zróźnicowanie uczniów i sposoby oceniania przez nauczycieli. Znaczenie testów i pomiarów w procesie oceniania* to kolejny fragment , który w zdecydowanej większości jest wierną kopią fragmentów opracowania Habilitanta z 2016 roku. I tak w opracowaniu z 2019 od akapitu *Osoby uczące się i oceniane mają różne podejście...* na str. 131 do akapitu *Warto w tym kontekście odnieść się do badań...* mamy do czynienia z wierną kopią tekstu z opracowania z 2016 roku (patrz s. 36 – 41). Następnie na s. 138 od akapitu *Uczenie się jest pierwotne, ocenianie zaś wtórne....* Habilitant zamieścił kolejny obszerny fragment publikacji z 2016, (patrz s. 33 – 35). Trudno jest ocenić zawartość merytoryczną tego podrozdziału w kontekście całej monografii, zwłaszcza kiedy Autor w sposób świadomy nie tylko kopiuje i włącza do opracowania z 2019 roku obszerne fragmenty publikacji własnego autorstwa z 2016

roku, ale również manipuluje treściami dokonując zmian miejsca poszczególnych kopiowanych fragmentów. Dokonując oceny merytorycznej tego fragmentu należy stwierdzić, że Habilitant konsekwentnie wykorzystuje w opracowaniu powszechnie dostępną wiedzę z obszaru pedagogiki, natomiast pomija zupełnie własny stosunek do tych treści w kontekście założeń metodologicznych i prowadzonych badań ilościowych i jakościowych.

Podrozdział 4.6. *Wzmocnienia przekazu w komunikowaniu ocen* to w całości skopiowany fragment opracowania z 2016 roku (patrz s. 41 – 44). Ten fragment merytorycznie nie odbiega w zasadzie od dotychczas omówionych części rozdziału 4. Jest to zbiór różnych poglądów różnych autorów, a dostęp do tej wiedzy jest powszechny, natomiast po raz kolejny brakuje w tym przypadku opinii Habilitanta w kontekście miejsca tej wiedzy w prowadzonych badaniach, a rozważania Autora nie stanowią twórczego wkładu w rozwój pedagogiki.

Rozdział piąty zatytułowany *Nauczyciel jako podmiot oceniany* składa się z sześciu podrozdziałów. Pierwszy z nich *Kompetencje jako podmiot diagnozowania (oceniana)* to bardzo powierzchowna analiza zagadnienia kompetencji nauczycielskich. Autor odwołując się do wybranych przykładów charakteryzuje to pojęcie poprzez wskazanie określonych cech natomiast nie podejmuje próby precyzyjnego określenia tego pojęcia w kontekście własnych analiz teoretycznych i empirycznych.

Podrozdział 5.2. *Nauczyciel w procesie oceniania. Kształcenie kompetencji oceniania u nauczycieli* to wierna kopia tekstu z opracowania z 2016 roku (patrz s. 45 – 48). Zawartość merytoryczna tego podrozdziału z punktu widzenia poznawczego nie wnosi nowych wartości, a Habilitant konsekwentnie unika prezentacji własnych poglądów dotyczących omawianego zagadnienia.

Podrozdział 5.3. *Wartości wyznawane przez nauczyciela a kwestie oceniania ucznia* to w całości kopia tekst z opracowania z 2016 roku (patrz s. 55 – 58). Treść stanowi zbiór powszechnie znanych poglądów różnych autorów, a niektóre z nich wręcz można określić mianem *sloganów pedagogicznych*, np. *Każdy nauczyciel jest indywidualnym podmiotem (bytem) który w wyniku edukacji, doświadczeń własnych i rodzinnych ma określone wartości*. Treść tego rozdziału jest bardzo luźno związany z jego tytułem, co innego sugeruje tytuł, a co innego zawiera treść.

Podrozdział 5.4. *Rola nauczyciela w ocenianiu. Etyczne podejście w ocenianiu* to kolejny obszerny fragment monografii, który został wiernie przeniesiony z opracowania z 2016 roku (patrz s. 48 – 52). Podrozdział ten został uzupełniony przez Habilitanta rozważaniami dotyczącymi zagadnień etycznych. Autor czyni to poprawnie, aczkolwiek jego dywagacje na ten temat

odwołują się do treści dostępnych w literaturze, a niektóre stwierdzenia mają charakter co najmniej dyskusyjny np. *Ocenianie szkolne ma wymiar etyczny, co oznacza, że podlega wartościowaniu w kategoriach dobra i zła moralnego* (s. 159). Trudno jest uznać rozważania Habilitanta za znaczący wkład w rozwój pedagogiki jako nauki.

Podrozdział 5.5. *Znaczenie oceny dla ucznia. Błędy popełniane przy ocenianiu*. Treści tego podrozdziału w ograniczony sposób odpowiadają tytułowi tego podrozdziału. Habilitant, odwołując się do powszechnie znanej literatury, dokonuje powierzchownej charakterystyki podjętej problematyki koncentrując się w charakterystyce zdefiniowaniu pojęcia nagrody i jej funkcji, pojęcia kary, pojęciu oceny i jej podstawowych funkcji. Brak jest w tych rozważaniach Autora i jego spojrzenia na zagadnienie.

Rozdział 5.6. *Sposoby motywacji ucznia z uwzględnieniem jego zainteresowań. Wzmacnianie i motywowanie ucznia przez nauczyciela* to kolejny fragment monografii będący wierną kopią dwóch fragmentów opracowania z 2016 roku (patrz s. 52 – 55 oraz ostatni akapit na s. 58 do s. 61). W tej części opracowania Habilitant konsekwentnie, odwołując się do literatury, dokonuje charakterystyki podjętej problematyki. Czyni to poprawnie, aczkolwiek bardzo powierzchownie z jednoczesnym odwoływaniem się do własnych, bardzo osobistych doświadczeń jako nauczyciel. Tego typu dywagacje nie wnoszą do teorii i praktyki pedagogicznej znaczącego wkładu.

Rozdział ostatni w części teoretycznej zatytułowany *Psychospołeczne konsekwencje oceniania* składa się pięciu podrozdziałów. Pierwszy z nich został poświęcony analizie zagadnienia samooceny i jej znaczenia dla ucznia. Autor dokonuje tej analizy odwołując się do literatury psychologicznej i pedagogicznej, przy czym charakterystyka ta jest bardzo ogólna. Ale od akapitu na s. 179 *W literaturze psychologicznej obraz siebie...* w tym podrozdziale Habilitant wkleił wierną kopię fragmentu opracowania z 2016 roku (patrz s. 91 – 95). Treść tego fragmentu to prezentacja powszechnie znanych poglądów innych autorów, natomiast Habilitant nie podejmuje próby określenia, po raz kolejny, swojego stosunku do tych poglądów w kontekście swoich zainteresowań empirycznych.

Podrozdział 6.2. *Ocena z zachowania* to kolejny skopiowany z opracowania Habilitanta z 2016 roku (patrz s. 86 – 89). Zawartość merytoryczna tego podrozdziału ma w całości charakter metodyczny, przy czym niektóre tezy autorstwa Habilitanta są co najmniej dyskusyjne, np. im więcej części składowych oceny z zachowania tym lepiej, a optymalna liczba komponentów oceny z zachowania to około 10 – 20. Brak jest ze strony Autora jakichkolwiek argumentów teoretycznych lub empirycznych uzasadniających taki pogląd. W moim przekonaniu

jest to jeden z przykładów poglądów Habilitanta typu *ja to wiem*, ale uzasadnienie typu *dla czego?* to dla Habilitanta rzecz nieistotna.

Podrozdział 6.3. *Znaczenie dokonanej oceny dla wyborów życiowych* to w całości kopia tekstu z opracowania z 2016 roku (patrz s. 97 – 99). Treść tego fragmentu opracowania w sposób bardzo powierzchowny nawiązuje do tytułu podrozdziału. Opis historii jednego przypadku, w dodatku będący opisem subiektywnym Autora, jak sam to zaznacza, uzupełniony odwołaniem do badań z 1968 roku innych autorów oraz własnymi interpretacjami Habilitanta opisanych przykładów trudno uznać za właściwie dokonaną charakterystykę teoretyczną i empiryczną zagadnienia sygnalizowanego w tytule podrozdziału.

Podrozdział 6.4. *Wybory życiowe* to bardzo powierzchowna charakterystyka sugerowanego w tytule problemu. Treść tego podrozdziału to struktura składająca się z dwóch fragmentów. Pierwszy z nich to bardzo uproszczona analiza dokonana przez Habilitanta odwołująca się do poglądów z lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych ubiegłego wieku. Nie kwestionuję wartości publikacji autorstwa M. Pohoski z 1984 roku, lecz zastanawia mnie, czy przez ponad czterdzieści lat w literaturze pedagogicznej polskiej i obcej problem wyborów życiowych nie był podejmowany w rozważaniach teoretycznych i empirycznych. Niestety Habilitant tych wątpliwości nie rozwiewa. Drugi fragment rozpoczynający się od akapitu *Istnieją dwa podejścia do kariery..* (s. 190) to wierna kopia z opracowania z 2016 roku (patrz s.95 – 97). Podjęty przez Habilitanta problem zanalizowany został bardzo ogólnie, a prowadzone rozważania nie zawierają przesłanek wskazujących na własny pogląd w poruszanej przez Autora kwestii oraz nie wnoszą one nowych wartości do teorii pedagogicznej.

Podrozdział 6.5. *Ocenianie a rywalizacja* w całości jest kopią fragmentu opracowania 2016 roku (patrz s. 99 – 104), gdzie Habilitant w recenzowanej publikacji dokonał jedynie zabiegu zmiany tytułów wyodrębnionych fragmentów podrozdziału. Rozważania Autora odwołują się do poglądów innych autorów i są uzupełnione osobistymi uwagami Autora o charakterze dydaktycznym. Na s. 196 opracowania z 2019 roku Autor pisze, co następuje: *Zgodnie z najnowszymi badaniami psychologicznymi w warunkach rywalizacji większość uczniów doświadcza niepowodzeń, wyrażonych przede wszystkim ocenami* – moje wątpliwości, co do zasadności powyższej tezy budzi fakt, iż Habilitant pominął zupełnie źródło, tzn. kto? gdzie? kiedy? i jak? prowadził owe badania, stanowiące podstawę tej tezy. Całość rozważań prowadzonych w tym podrozdziale pozbawiona jest stanowiska Habilitanta dotyczących omawianych kwestii.

Reasumując, stwierdzam, że część teoretyczna omawianej monografii nie jest wartościowo poznawczym elementem opracowania. Struktura tej części jest spójna i zapowiadająca

interesujące rozważania Autora, natomiast szczegółowa analiza treści poszczególnych rozdziałów skłania do negatywnej oceny. Bardzo znaczące fragmenty poszczególnych rozdziałów to kopie fragmentów opracowania autorstwa Habilitanta z 2016 roku. Zostały one uzupełnione przez Autora rozważaniami, które nie zmieniły oblicza opracowania. Poszczególne zagadnienia przedstawione zostały w wielu miejscach bardzo powierzchownie, odwołując się do niebyt obszernej literatury teoretycznej i empirycznej oraz doświadczeń dydaktycznych Autora. Trudno jest uznać te rozważania za istotny wkład teoretyczny Habilitanta w rozwój pedagogiki jako dyscypliny naukowej.

Kolejny rozdział zatytułowany *Metodologiczne podstawy badań własnych* składa się z sześciu podrozdziałów i został skonstruowany zgodnie z kanonem metodologii badań pedagogicznych. Rozpoczyna tę część opracowania podrozdział 7.1. *Uzasadnienie wybranego podejścia badawczego. Przedmiot badań*, w którym Habilitant podejmuje próbę uzasadnienia wybranego podejścia badawczego odwołując się do stosownej literatury. Ponadto na podstawie literatury metodologicznej określa przedmiot badań własnych stwierdzając, że *przedmiotem badań jest znaczenie oceny szkolnej dla funkcjonowania osób dorosłych w różnych przedziałach wiekowych* (s. 203). Zupełnie niezrozumiałym jest fakt, iż Habilitant poświęca w tym obszarze obszerny fragment poświęcony celom poznania naukowego. Jakie były intencje, które kierowały Habilitantem dla takiego rozwiązania wie chyba wyłącznie sam Autor.

Podrozdział 7.2. *Problemy badawcze i model badań. Cel badań*. Habilitant podejmuje próbę określenia problemów badań własnych poprzedzając ich sformułowanie treściami, które budzą moje wątpliwości, np. na s. 204 Autor odwołuje się do badań poświęconych znaczeniu oceny dla dalszych losów życia jednostek wymieniając zestaw badaczy, którzy tą problematyką się zajmowali lub zajmują, pomijając zupełnie sporządzenie stosownych przypisów. W bibliografii Habilitant również nie wymienia większości tych badaczy.

Habilitant formułuje dwa problemy główne oraz uszczegóławia je poprzez problemy szczegółowe w następującej postaci:

Pierwszy problem główny:

Jak ocena w szkole przekłada się na sukces lub jego brak w decyzjach życiowych?

Problemy szczegółowe:

1. *W jakim stopniu dla badanych osób ocena szkolna jest znacząca przy wyborach kolejnych etapów drogi edukacyjnej?*
2. *Na ile szkolna kariera edukacyjna umożliwia lub utrudnia realizację dalszej nauki, niezależnie od ocen w szkole?*
3. *Jakie znaczenie dla badanych w ich samopoczuciu w roli ucznia miało środowisko rodzinne?*

Drugi problem główny:

Jakie znaczenie wzmocnieniu w rodzinie wysiłków szkolnych przypisują retrospektywnie osoby dorosłe?

Problemy szczegółowe:

1. *Jak oceny szkolne przekładały się na karierę szkolną na kolejnych etapach edukacyjnych?*

2. *W jakim stopniu samoocena ucznia na znaczących etapach edukacyjnych przekładała się na wybory rodzaju szkoły?*

Powyższe zestawienie wskazuje na brak spójności w problematyce badań własnych Habilitanta. Każdy problem – główny i szczegółowe – stanowi osobny byt metodologiczny, a przedstawiona propozycja Habilitanta co najmniej dyskusyjna.

Podrozdział 7.3. *Szczegółowy plan pracy badawczej* to obszerny fragment skopiowany z opracowania z 2016 roku (patrz s. 108), w którym Habilitant formułuje kolejne pytania badawcze dotyczące badań jakościowych. Dlaczego? – powody takiego rozwiązania znane są wyłącznie Habilitantowi, zwłaszcza w sytuacji, gdy poprzedni podrozdział poświęcony został problemom badań własnych Habilitanta.

Podrozdział 7.4. *Koncepcja procedury badawczej* to krótka charakterystyka dokonana przez Habilitanta odwołująca się do literatury metodologicznej. Treści zawarte w tym podrozdziale nie stanowią istotnego elementu rozdziału siódmego.

Podrozdział 7.5. *Sposoby analizy i opisu badań ilościowych i jakościowych* to w całości kopia kolejnego fragmentu opracowania z 2016 (patrz s. 115 – 117). Podobnie postąpił Habilitant w przypadku podrozdziału 7.6. *Charakterystyka i opis badanej próby, teren badań*, który w całości jest kopią treści zawartych w opracowaniu z 2016 roku (patrz s. 105 – 106).

Reasumując, rozdział siódmy to opracowanie, w którym dominuje świadomy lub nieświadomy chaos merytoryczny. Brak spójności pomiędzy poszczególnymi podrozdziałami sprawia, że trudno jest ocenić pozytywnie przedstawioną przez Habilitanta propozycje założeń badań własnych.

Rozdział 8. zatytułowany *Pragmatyka oceniania w szkole oraz jego znaczenie dla badanych uczniów i dorosłych (wyniki i interpretacja badań ilościowych)* składa się z ośmiu podrozdziałów. Dokonana w pierwszych pięciu podrozdziałach, a mianowicie: 8.1. *Organizacja badań*; 8.2. *Znaczenie oceniania i oceny w dzieciństwie*; 8.3. *Znaczenie oceniania w klasach nauczania początkowego*; 8.4. *Ocenianie w klasach starszych szkoły podstawowej*; 8.5. *Szkoła ponadpodstawowa w kontekście oceny i oceniania* analiza wyników badań ilościowych to wierna kopia tekstu umieszczonego w opracowaniu Habilitanta z 2016 roku (patrz s. 119 – 134).

Przeprowadzona analiza zebranych danych empirycznych ma charakter bardzo powierzchowny, oparta jest na opiniach badanych. Interpretacja wyników dokonana przez Habilitanta pozbawiona jest przesłanek umożliwiających sformułowanie odpowiedzi na pytania badawcze określone w rozdziale siódmym. Odnieść można wrażenie, że dla Habilitanta najważniejsza jest

prezentacja wyników badań, natomiast określone w rozdziale poprzednim założenia metodologiczne nie stanowią punktu odniesienia w interpretacji.

Podrozdział 8.6. *Subiektywne widzenie rzeczywistości w powiązaniu z przeszłością* oraz 8.7. *Znaczenie oceniania z pozycji osoby dorosłej* to analiza danych uzyskanych w drodze badań sondażowych, przy czym ich związek z założeniami metodologicznymi jest, ujmując rzecz bardzo delikatnie, bardzo niespójny.

Podrozdział 8.8. *Interpretacja wyników badań ilościowych* to kolejny fragment, który jest kopią fragmentów opracowania z 2016 roku (patrz s. 135 – 141). Dokonana przez Habilitanta interpretacja przeprowadzonych badań ilościowych jest powierzchowna, bardzo ogólna, a jej związek z problematyką określoną w rozdziale siódmym bardzo nieściśły. Dokonane uogólnienia trudno jest uznać za znaczące dla teorii i praktyki pedagogicznej.

Rozdział 9. *Oceny jako formalne bariery w drodze edukacyjnej. Prezentacja wyników badań jakościowych. Długi cień oceny* składa się z dwóch podrozdziałów zatytułowanych 9.1. *Doświadczenia autobiograficzne w procedurze badawczej* oraz 9.2. *Procedura badań. Znaczenie oceniania dla jakości życia* to od akapitu *Co określamy mianem doświadczenia?* na s. 246 jest w całości kopią tekstu z opracowania w 2016 roku (patrz s. 109 – 115). Odwołując się do stosownej literatury Autor dokonuje charakterystyki podjętego zagadnienia. Treść tego rozdziału w sposób swobodny koresponduje z tytułem całego rozdziału, np. brak prezentacji wyników badań czy też wyjaśnienia określenia *Długi cień oceny*.

Rozdział 10. *Ocena jako element wyborów nie zawsze zakończonych sukcesem* rozdział 11. *Ocena jako czynnik realizacji marzeń po latach* rozdział 12. *Ocena jako element cierpienia, ale zakończony sukcesem* oraz rozdział 13. *Obliczenia wyników i procedury dokonanej przez sędziów kompetentnych* to całości tekst będący wierną kopią opracowania z 2016 roku (patrz s. 149 – 192). Habilitant dokonał zmian w kolejności prezentacji poszczególnych kopiowanych fragmentów. Wnioski końcowe zawarte w podrozdziale 13.3. poza tym, że są wierną kopią z opracowania z 2016 roku (patrz s. 192 – 193), są powierzchowne, które trudno powiązać z problematyką prowadzonych przez Habilitanta badań, która została określona w rozdziale siódmym niniejszego opracowania.

KONKLUZJA KOŃCOWA

Przedstawione do oceny przez Habilitanta osiągnięcie w postaci monografii *Spoleczne i indywidualne wymiary oceny szkolnej* oceniam negatywnie. Trudno jest uznać to opracowanie za znaczące osiągnięcie Habilitanta w kontekście wkładu opracowania w rozwój teorii i praktyki pedagogicznej. Ponadto fakt, iż bardzo znaczące fragmenty ocenianej publikacji powstały

w wyniku wykorzystania wcześniejszej pracy Habilitanta opublikowanej w 2016 roku ma istotny wpływ na negatywną ocenę.

MONOGRFIA

2. K. Zajdel, L. Wawryk *Drogi do demoralizacji dzieci i młodzieży–uwarunkowania i diagnoza*. Kraków 2022, ss. 174.

Zgodnie z dołączonym do dokumentacji oświadczeniem o współautorstwie, udział Habilitanta w tworzeniu tego opracowania jest następujący: część teoretyczna 60%, a dokładniej trzy pierwsze rozdziały, część określona jako podsumowanie i analiza wyników – 59% oraz pozostały wkład 50%.

Książka, opublikowana w 2022 roku, składa się ze wstępu, siedmiu rozdziałów podzielonych na podrozdziały oraz zakończenia i bibliografii.

Jak już wcześniej zaznaczyłem trzy pierwsze rozdziały są autorstwa Habilitanta. Pierwszy z ich, zatytułowany *Znaczenie rodziny* składa się z sześciu podrozdziałów, w których Autor podejmuje próbę analizy rodziny w procesie przemian społecznych oraz miejsca rodziny w polityce społecznej. W rozważaniach Habilitant odwołuje się do znanych z literatury teoretycznej i empirycznej poglądów innych autorów. Brak w tych analizach jasno sprecyzowanego poglądu dotyczącego omawianego zagadnienia Autora. Kolejne podrozdziały to analiza obowiązujących rozwiązań formalno-prawnych dotyczących rodziny i ich dzieci odwołując się nade wszystko do rozstrzygnięć konstytucyjnych i ustawowych. Autor odwołuje się w swoich analizach do obowiązujących przepisów prawa pomijając zupełnie np. aspekt niedoskonałości przepisów, wskazania obszarów wymagających nowelizacji, dostosowując przepisy do dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości społecznej w tym funkcjonowania rodziny w zmieniających się realiach politycznych, ekonomicznych i społecznych. Ponadto Autor w swoich analizach odwołuje się do danych statystycznych, przy czym pochodzą one z lat 2017 i 2018, danych, które są zdezaktualizowanych. Na przykład w roku 2020 liczba zawartych małżeństw to 145 tys. czyli o około 50 tys. mniej w stosunku do roku 2018, natomiast liczba rozwodów zmalała o około 14 tys. (*Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2021*).

Rozdział drugi *Osamotnienie dziecka* to analiza dokonana przez Habilitanta, składająca się z trzech podrozdziałów poświęconych poczuciu osamotnienia dziecka, znaczenia więzi emocjonalnej w rodzinie dla rozwoju dziecka oraz skutków braku zaangażowania rodziców w wychowanie dziecka. Treści tego rozdziału to odwoływanie się Autora do poglądów innych w oparciu o analizę literatury pedagogicznej psychologicznej i socjologicznej. Ma ona charakter ogólny i powierzchowny, a niektóre stwierdzenia pozbawione są podstaw, np. Na str.51 Autor

stwierdza (...) *opisaliśmy problem osamotnienia dziecka w rodzinie i konsekwencje tego zjawiska, a także sugestie dotyczące tego, jak pomóc rodzinie, w której ono występuje* (...) Trudno jednak w treściach odnaleźć stosowne fragmenty potwierdzające powyższą tezę.

Rozdział trzeci *Dziecko z problemami edukacyjno-wychowawczymi w placówce* to konsekwentnie prowadzone rozważania Habilitanta, których istotę stanowią poglądy innych autorów powszechnie znane, a niektóre z nich to wręcz klasyka, np. rozważania Jana Konopnickiego i Czesława Kupisiewicza z lat 60-tych ubiegłego wieku dotyczące niepowodzeń szkolnych. Autor zgrabnie konstruuje swoje rozważania, aczkolwiek mankamentem jest fakt, że Habilitant nie podejmuje próby przedstawienia własnych poglądów i dokonań w obszarze omawianej problematyki.

Reasumując, ta część teoretyczna autorstwa Habilitanta to poprawnie przeprowadzona analiza odwołująca się do powszechnie dostępnej literatury teoretycznej i empirycznej, analiza pozbawiona własnej interpretacji Autora. W efekcie ten fragment monografii nie stanowi istotnego wkładu w rozwój dyscypliny pedagogika.

Kolejne dwa rozdziały są autorstwa Lidii Wawryk, zatem nie dokonuję ich oceny, bowiem nie mają one wpływu na ocenę dokonań Habilitanta.

Kolejne części monografii to wspólne opracowanie autorstwa K. Zajdla i L. Wawryk. Poświęcone zostały analizie indywidualnych przypadków (rozdział VI) oraz analizie opisanych przypadków (rozdział VII). Analiza indywidualnych przypadków to skonstruowana treść charakteryzująca pięć wybranych osób. W opisie zastosowano schemat, w którym Autorzy opisują przypadek poprzez określenie sytuacji rodzinnej, danych rozwojowych i sytuacji szkolnej, przejawów i rozwoju niedostosowania społecznego, diagnozę pedagogiczną, diagnozę psychiatryczną oraz wnioski. Każdy z indywidualnych przypadków został opisany zgodnie z przyjętym schematem. Rozdział VII z kolei to próba analizy opisywanych przypadków z wykorzystaniem skali K. Kotlarskiego, przy czym ze względu na minimalną liczbę indywidualnych została ona uproszczona i dostosowana do potrzeb Autorów. Treść tej części to powielenie treści zawartych w rozdziale VI w ujęciu tabelarycznym z próbą uogólnienia. Analiza de facto nie nosi nic nowego to dokonanej wcześniej analizy, a wnioski mają bardzo ogólny charakter.

Zakończenie to zbiór tez i wniosków formułowanych przez Autorów w poszczególnych rozdziałach i podrozdziałach monografii. W efekcie pracę trudno uznać za nowatorską, mającą znaczący wpływ na rozwój pedagogiki.

CYKL ARTYKUŁÓW PUBLIKOWANYCH W CZASOPISMACH

Zestaw jedenastu artykułów przedstawionych przez Habilitanta jako osiągnięcie naukowe charakteryzuje się znaczącym merytorycznym zróżnicowaniem, od rozważań dotyczących dwuznaczności pojęcia kultura w placówce szkolnej, poprzez analizę zachowań etycznych nauczycieli do rozważań poświęconych znaczeniu pracy indywidualnej z dzieckiem z AS w małej szkole.

1. *Niedoceniane czynniki znaczące w decyzjach edukacyjnych i życiowych współczesnej młodzieży gimnazjalnej*, [w:] *Dzieci i młodzież w kalejdoskopie współczesnego życia*, Rocznik Lubuski, tom 36/2010 cz. 1, G. Miłkowska (red.), Lubuskie Towarzystwo Naukowe, Zielona Góra 2010, s. 245-255,

W artykule Autor, w oparciu o literaturę, dokonuje charakterystyki różnych zjawisk, np. okres dorastania, tożsamość, pojęcie natury, itp., przy czym charakterystyki te to powielanie poglądów innych autorów powszechnie znanych. Autor nie wnosi nowych elementów, np. interpretacyjnych, do teorii pedagogicznej. Znaczącym mankamentem jest fakt, iż Habilitant wielokrotnie odwołuje się do wyników badań swoich lub innych nie wskazując żadnego źródła bibliograficznego w postaci stosownego przypisu. Świadczy to, w moim przekonaniu, o braku rzetelności i wiarygodności Autora. Artykuł trudno jest uznać za znaczące osiągnięcie w kontekście rozwoju teorii i praktyki pedagogicznej.

2. *Problem podmiotowości a kwestia wyboru gimnazjum*, [w:], *Studia z Teorii Wychowania*, Tom II, nr 1/(2), B. Śliwerski, M. Kowalski, B. Milerski, R. Nowakowska-Siuta (red.), półrocznik Zespołu Teorii Wychowania Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN, Wydawnictwo ChAT, Warszawa 2011, s.194- 202.

Autor dokonuje analizy zagadnienia podmiotowości, odwołując się do znanych powszechnie poglądów innych autorów, przy czym w wielu miejscach trudno jest jednoznacznie ocenić, czy prezentowany pogląd jest autorstwa Habilitanta, czy innego autora. Przedstawiony w tekście zestaw kryteriów wyboru przez absolwenta szkoły podstawowej określonego gimnazjum ma charakter bardzo praktyczny, aczkolwiek niektóre z nich dyskusyjne. Tekst wypełniony jest stwierdzeniami, które ocierają się o granice banału, np.: *Edukacja stała się w dzisiejszych czasach bardzo ważną inwestycją*, czy też bardzo kontrowersyjnymi, np.: *Dzieci z gorszych warstw społecznych z góry skazane są na pozostanie w swoim środowisku. Pewne zawody i szczeble kariery z założenia są dla nich zamknięte*. Artykuł trudno jest uznać za znaczące osiągnięcie w kontekście rozwoju teorii i praktyki pedagogicznej.

3. *Rodzina i szkoła a zachowania agresywne młodzieży* [w:] *Rodzina w mediach i praktyce pedagogicznej*, Wychowanie w Rodzinie, Tom VIII (2/2013), L. Albański, E. Jurczyk Romanowska

Narracja prowadzona przez Habilitanta jest bardzo podobna do ocenianych wcześniej artykułów. Autor powiela poglądy innych autorów, formułuje bardzo potoczne uwagi, które nie noszą znamion naukowej interpretacji, odwołuje się do badań własnych nie wskazując żadnego źródła bibliograficznego. Formułuje szereg własnych opinii nie popartych uzasadnieniami odwołującymi się do teorii, czy też badań empirycznych. Są jedynie subiektywnym stwierdzeniami Autora, które nie wnoszą do teorii znaczącego wkładu. Trudno jest nie zgodzić się z poglądem Habilitanta dotyczącym zjawiska agresji, ale dyskusyjną już na pewno jest sugestia walki z agresją poprzez modyfikację zachowań agresywnych. Takie podejście oznacza poszukiwanie coraz doskonalszych metod usuwania skutków agresji, zapominając, że u źródeł każdej agresji, bez względu na czas i miejsce, leżą określone przyczyny, a ich usunięcie w sposób znaczący zweryfikuje konieczność poszukiwania coraz doskonalszych metod walki z zachowaniami agresywnymi młodzieży szkolnej.

4. *Ewaluacja i ocena, dylematy i wątpliwości*, [w:] *Studia z Teorii Wychowania*, Tom V, nr 2 (9)2014, s.89- 98, KN PAN, Wydawnictwo CHAT, Warszawa.

Treść artykułu zawiera częściowo omawiane zagadnienie zasygnalizowane w tytule. Autor skoncentrował się w zasadzie na ocenie, pomijając ewaluację. Wyjątek stanowi fragment artykułu faktycznie poświęconego ewaluacji, gdzie Habilitant bardzo powierzchownie omówił to pojęcie, aczkolwiek słabością tego fragmentu jest brak odwołań do bardzo bogatej literatury teoretycznej i empirycznej. Dalsza część poświęcona jest badaniom, gdzie Habilitant prezentuje dane dotyczące opinii nauczycieli i uczniów. Brak podstawowych założeń metodologicznych, w tym brak określonej problematyki, badań, metody i techniki pozyskiwania danych empirycznych, brak wyjaśnienia wprowadzonych wskaźników, np. ewaluacja matematyczna – co to jest? jak Autor jej dokonał? W podsumowaniu Autor nie jest w stanie określić wprost, jakie dylematy i wątpliwości są charakterystyczne dla ewaluacji i oceny. Artykuł trudno jest uznać za znaczące osiągnięcie w kontekście rozwoju teorii i praktyki pedagogicznej, zwłaszcza w obszarze ewaluacji procesu kształcenia i miejsca w tym procesie oceny.

5. *Diagnozowanie przemocy wobec dziecka gimnazjalnego w domu i sposoby kompensacji w placówce*, [w:] Studia z Teorii Wychowania, Tom VI, nr 4 (13) 2015, s.161- 174, KN PAN, Wydawnictwo CHAT, Warszawa.

W pierwszej części artykułu, Habilitant, odwołując się do literatury, opisuje zjawisko przemocy wobec dziecka oraz wpierania adolescenta. Dalej Autor dokonuje charakterystyki próby badawczej, co sugeruje, iż będziemy mieli do czynienia z analizą przeprowadzonych przez Autora badaniami empirycznymi. Brakuje jednak założeń metodologicznych tych badań. Brak problematyki, metod, technik. Odnieść można wrażenie, że Autor ma problemy z metodologią prowadzenia badań pedagogicznych. Świadczy o tym np. stwierdzenie, że wyniki badań będą wiarygodne dlatego, że przeprowadzili je poproszeni przez Autora nauczyciele, uczestnicy studiów podyplomowych z jednej strony, z drugiej przekonanie, że poproszenie nauczycieli o szczerą w badaniu anonimowym gwarantuje ich rzetelność. Ponadto po raz kolejny, Habilitant powołuje się na swoje badania z 2009 roku pomijając zupełnie wskazanie źródła bibliograficznego, a określenie *ledwie 40 procent uczniów deklaruje...* nie należy do wybitnych interpretacji naukowych. Prezentacje tabelaryczne bardzo nieczytelne, znane wyłącznie Autorowi, natomiast czytelnikowi sprawiają ogromne trudności interpretacyjne. Posługiwanie się w interpretacji danych określeniami typu *podopieczni z gorszych rodzin* jest co najmniej dyskusyjne.

W mojej ocenie, artykuł w treści zupełnie nie odpowiada tytułowi, brak w nim treści dotyczących diagnozowania przemocy wobec dziecka gimnazjalnego oraz sposobów kompensacji w szkole. Trudno jest uznać ten artykuł za znaczące osiągnięcie Habilitanta.

6. *Uwarunkowania sukcesu dydaktycznego nauczyciela w szkole w sytuacji stygmatyzacji środowiskowej ucznia*, [w:] Relacje. Studia z nauk społecznych, nr. 2/2016, Oficyna Wydawnicza UZ, s. 29- 40.

Zawartość artykułu nie odpowiada tytułowi. Całość to rozważania Autora odwołujące się do różnych obszarów pedagogiki i socjologii zbyt ogólnie powiązanych ze sobą, a o uwarunkowaniach sukcesu dydaktycznego nauczyciela w szkole w sytuacji stygmatyzacji środowiskowej trudno odnaleźć w tekście stosownych poglądów. Sprowadzenie stygmatyzacji środowiskowej ucznia wyłącznie do stwierdzenia, że dzieci ze szkół wiejskich są gorsze niż miejskich, to delikatnie rzecz ujmując, swoiste nadużycie bliskie potocznemu oglądowi, a nie naukowa narracja. Czyżby w literaturze pedagogicznej nie istniały dowody empiryczne, które stoją w opozycji? Ponadto Habilitant w kolejnej publikacji swojego autorstwa powołuje się na jakies

badania, przy czym nie wskazuje źródła bibliograficznego tych badań, co budzi moją wątpliwość, co do ich wiarygodności. Z tego też powodu artykuł trudno uznać za znaczące osiągnięcie naukowe Habilitanta.

7. *Zachowania etyczne nauczycieli*, [w:] Rocznik Lubuski, Tom 46/2020, część 1: *Edukacja jako przestrzeń zmian*, s. 105- 112.

Kolejny przykład artykułu Habilitanta, który w zasadniczej części poświęcony jest badaniom Autora. W problematykę zachowań etycznych nauczycieli czytelnik jest wprowadzony poprzez odwołanie do poglądów innych autorów, przy czym ma charakter powierzchowny. Część empiryczna artykułu rozpoczyna opis grupy badawczej przy jednoczesnym zupełnym pominięciu charakterystyki założeń metodologicznych badań własnych (brak celów, problematyki, metod, technik, narzędzi). Sposób prezentacji danych bardzo utrudnia ocenę dokonywanych przez Habilitanta interpretacji, co przy braku informacji o problematyce prowadzonych badań uniemożliwia racjonalną ocenę. Podsumowanie w formie tez sformułowanych przez Habilitanta jest pozbawione racjonalnych przesłanek i, w moim przekonaniu, wyłącznie subiektywną opinią Autora, bliską potocznym stereotypom. Artykuł trudno jest uznać za znaczące osiągnięcie naukowe Habilitanta.

8. *Znaczenie relacji w rodzinach nauczycieli w kontekście oceniania uczniów*, [w:] Przegląd Pedagogiczny nr 2/2020, s. 243- 256.

Część teoretyczna artykułu poświęcona jest analizie, na podstawie znanej literatury pedagogicznej, rodziny stylom wychowania w rodzinie wzorcem i więzom w rodzinie. Uzupełnia ten fragment artykułu charakterystyka nauczyciela i oceniania. Całość rozważań pozbawiona jest interpretacji Autora podejmowanych zagadnień. Część empiryczna artykułu pozbawiona jest podstawy, a mianowicie brak jest jasno i precyzyjnie określonych przez Autora podstawowych założeń metodologicznych. Uniemożliwia to ocenę prowadzonych przez Habilitanta analizy danych empirycznych. Ponadto podstawą tych analiz są dane empiryczne pozyskane od badanych w formie deklaracyjnej, co oznacza, że są one bardzo subiektywne, a ich wartość poznawcza znikoma. Sama analiza danych empirycznych bardzo powierzchowna, pozbawiona ze strony Autora próby interpretacji uzyskanych danych w kontekście teorii i praktyki pedagogicznej. Tekst ten nie stanowi, w moim przekonaniu, znaczącego osiągnięcia Habilitanta.

9. *The ambiguity of the concept of culture in a school institution*, [w:] Prima Educatione, Vol V/2021, s. 149- 161, DOI: 10.17951/pe/2021.5.149-161. (*Wieloznaczność pojęcia „kultura” w placówce szkolnej*).

Artykuł opublikowany w języku angielskim w swej konstrukcji nie różni się w sposób zasadniczy od dotychczas recenzowanych artykułów. Część teoretyczna poświęcona została analizie pojęcia kultura, wielokulturowość oraz globalizm. Autor odwołuje się w swej analizie do znanych poglądów innych autorów. Uzupełnia ten fragment artykułu część, którą określam jako historyczna, bowiem poświęcona jest ona opisowi sytuacji po wprowadzeniu do polskiego systemu edukacji instytucji gimnazjum oraz zjawisk, które na terenie tej instytucji wystąpiły. Rozważania te nie wnoszą, w mojej opinii, nowych wartości do teorii i praktyki pedagogicznej, a Habilitant konsekwentnie unika prezentacji własnych poglądów dotyczących podejmowanej problematyki. W części empirycznej Autor deklaruje podejście pozytywistyczne prowadzonych badań, ale jednocześnie nie określa celów, problematyki badań, metod, technik i narzędzi. Po raz kolejny badania prowadzone przez Habilitanta oparte są wyłącznie na danych typu deklaracje, a interpretacja pozostawia wiele wątpliwości, np. nie rozumiem znaczących rozbieżności pomiędzy danymi zawartymi w tab. 1 a opisem tych danych zawartych bezpośrednio pod wspomnianą tabelą. Mam wrażenie, że dane te dotyczą zupełnie innego aspektu prowadzonych badań. Ponadto, trudna do zaakceptowania jest forma pytań stanowiących problem, np.: *czy rodzina lubi odwiedzać krewnych w miastach, czy odwrotnie?* Nie jest to, w moim przekonaniu, najlepsza forma określania problemów badawczych. W ten sposób budowane problemy mają znikomą wartość poznawczą i często są początkiem swoistego rodzaju spekulacji naukowych, które trudno jest uznać za wartościowe poznawczo. W moim przekonaniu artykuł nie może być uznany za znaczące osiągnięcie Habilitanta w kontekście rozwoju nauk pedagogicznych.

10. *Wokół oceniania w nauczaniu zdalnym*, [w:] Problemy Opiekuńczo- Wychowawcze, Nr. 6/2022 (Tom 611), DOI: 10.5604/01.3001.0015.8929.

Artykuł pozbawiony jest wymiaru teoretycznego lub empirycznego. Autor odwołuje się do powszechnie znanych poglądów pedagogów dotyczących oceniania. W całości jest zbiorem propozycji praktycznych wynikających z dotychczasowego doświadczenia Autora. Przedstawione propozycje godne są upowszechniania, ale nie wnoszą one nowych wartości do rozwoju pedagogiki jako nauki.

11. *The importance of individual work with a child w dotyczących oceniania AS in a small school setting*, [w:] Studia z Teorii Wychowania, Tom XIII: 2022, Nr. 3(40), s. 91-110.

Interesująca próba Habilitanta podejmującego analizę problematyki funkcjonowania w systemie edukacji uczniów z różnorodnymi niepełnosprawnościami, w tym przypadku dzieci z zespołem Aspergera funkcjonujących w szkołach ogólnodostępnych. Autor, uzasadniając swoje zainteresowania poruszaną w artykule problematyką, dokonuje charakterystyki tej choroby, odwołując

się do właściwej literatury przedmiotu. Rozważania te uzupełnia analizą różnych aspektów funkcjonowania zespołów klasowych, w tym aspekt funkcjonowania *innych*, jak to określa Autor. Czyni to sprawnie, wykorzystując stosowną literaturę. Po raz pierwszy Habilitant podejmując analizę prowadzonych badań, przedstawia swoje założenia metodologiczne formułując cel w postaci poszukiwania odpowiedzi na następujące pytania – problemy: *jak funkcjonują dzieci z zdiagnozowanym zespołem Aspergera w zespołach klasowych masowej szkoły, z jakimi problemami się borykają, w jakim stopniu nauczyciel wspiera proces integracji danego ucznia w zespole, a także: jak rodzice postrzegają działania szkoły i instytucji?*. Nie pomija również zastosowanych technik. Sama analiza pozostawia jednak wiele wątpliwości. Ukazanie jedynie pozycji socjometrycznej dzieci z zespołem Aspergera uczęszczających do szkoły ogólnodostępnej wspartej analizą indywidualnych przypadków z próbą ogólnej interpretacji to analiza powierzchowna, zwłaszcza, że w zasadzie na szereg interesujących pytań-problemów brakuje zdecydowanych odpowiedzi. Brakuje w tym artykule treści bezpośrednio związanych z tytułem a dotyczących roli pracy indywidualnej dziecka z zespołem Aspergera i to w dodatku w małej szkole. Resumując stwierdzam, że artykuł ten to swoiste osiągnięcie Habilitanta o charakterze przyszłościowym, przy jednoczesnym namawianiu Autora do zdecydowanie głębszej penetracji naukowej problemu funkcjonowania dzieci z niepełnosprawnościami w środowisku szkoły ogólnodostępnej.

KONKLUZJA

Ocena dorobku Habilitanta w postaci zbioru jedenastu artykułów publikowanych w czasopiśmie jest zdecydowanie negatywna. Nie stanowią one, w mojej ocenie, znaczących osiągnięć naukowych zarówno indywidualnie, jak i w kontekście rozwoju teorii i praktyki pedagogicznej. Ponadto ocenę tę wzmacnia fakt, iż Habilitant w swoich publikacjach prezentuje dwie, negatywnie oceniane, maniery. Pierwsza z nich to pomijanie w swoich publikacjach (z wyłączeniem publikacji nr 11) o charakterze empirycznym prezentacji podstawowych założeń metodologicznych, co w wielu przypadkach utrudnia lub wręcz uniemożliwia dokonanie oceny prowadzonych badań. Ograniczenie tego aspektu wyłącznie do krótkiej charakterystyki, większej lub mniejszej, grupy badawczej, to nie wystarczający argument do oceny wyników badań i ich interpretacji, itd. Druga negatywnie oceniana, przeze mnie, maniera to wielokrotne pomijanie źródeł bibliograficznych w postaci stosownego przypisu, w sytuacji, gdy Autor powołuje się w tekście artykułu na swoje badania lub badania innych autorów. Fakt ten to podstawa do kwestionowania wiarygodności naukowej Habilitanta.

CYKL ROZDZIAŁÓW NAUKOWYCH PUBLIKOWANYCH W RECENZOWANYCH PRACACH ZWARTYCH

1. *Spoleczne konteksty edukacji młodzieży wsi współczesnej*, [w:] *Edukacja XXI wieku, Edukacyjne zagrożenia i wyzwania młodego pokolenia*, D. Czajkowska- Ziobrowska, A. Zduniak (red), Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa, Poznań 2009, s. 109- 118.

Tekst to zbiór tez i poglądów różnych autorów dostępnych w literaturze pedagogicznej, przy czym wybór ten jest bardzo zróżnicowany – od analizy dorastania, wykształcenia i statusu materialnego rodziny poprzez analizę przyrostu naturalnego, zasiedlenia, filozoficznego ujęcia obrazu własnego *ja*, do oceniania z pytaniem *czy to wartość czy problem?* Brak jest w tym wywodzie jakiegokolwiek myśli przewodniej w kontekście sugerowanym w tytule. Ponadto Autor posługuje się danymi statystycznymi, które delikatnie rzecz ujmując, mają charakter historii. Szkoda, że Habilitant nie zadał sobie odrobiny trudu i sięgnął do aktualnych danych dotyczących wskaźnika dzietności (dane dostępne GUS). W podsumowaniu Autor powołuje się na swoje badania, przy czym zapomniał wskazać źródło bibliograficzne w postaci stosownego przypisu, co bardzo wpływa na ocenę wiarygodności naukowej Habilitanta. Tekst ten trudno uznać za znaczące osiągnięcie Autora.

2. *Spoleczne uwarunkowania wyborów edukacyjnych gimnazjalistów w środowisku wielkomiejskim i małomiasteczkowym na tle przemian społecznych*, [w:] *Miejskie wojny. Edukacyjne dyskursy przestrzeni*, K. Kamila (red.), Oficyna Wydawnicza ATUT, Wrocław 2010, s. 155- 171.

Recenzowany tekst ma bardzo podobną strukturę do artykułów publikowanych w czasopiśmie. Rozpoczyna się dokonaną przez Autora analizą różnych zagadnień, odwołując się do stosownej literatury pedagogicznej i socjologicznej. Brak w niej myśli przewodniej zmierzającej do uzasadnienia potrzeby badań empirycznych prowadzonych przez Habilitanta, które stanowią zasadniczą część opracowania. Część empiryczna to ogromny chaos informacyjny, który uniemożliwia dokonanie racjonalnej oceny. U podstaw tego chaosu leży brak charakterystyki podstawowych założeń metodologicznych, tzn. brak określonego przedmiotu i celu, problematyki prowadzonych badań, metod, technik oraz narzędzi pozyskiwania danych empirycznych. Wartość danych empirycznych prezentowanych w ujęciu tabelarycznym jest trudna do określenia wobec braku jasno sprecyzowanych problemów. Dokonana analiza jest bardzo ogólna i powierzchowna. Ponadto w toku analizy pojawiają się kategorie typu wysoki prestiż, niski prestiż, gorsza szkoła (tab. 10 i 11), które nie posiadają wyjaśnienia co oznaczają. Można zatem przyjąć, iż kategorie te są autorstwa samego Autora, bardzo subiektywne, a ocena danych empirycznych utrudniona. W kolejnych fragmentach opracowania Autor bardzo konsekwentnie dokonuje analizy danych według tylko sobie znanych kryteriów. Podsumowanie ma taki sam

charakter jak analiza danych pozyskanych w toku badań własnych. Opracowanie trudno uznać za osiągnięcie znaczące dla rozwoju pedagogiki, nawet wówczas, gdy potraktujemy go jako przyczynek do realizacji szerokich badań w obszarze wskazanym przez Habilitanta w tytule opracowania.

3. *Komunikacja rówieśnicza w środowisku edukacyjnym młodzieży małych miast* [w:] *W poszukiwaniu optymalnych oddziaływań pedagogicznych w środowisku lokalnym*, F. Marek, S. Śliwa (red.), Wydawnictwo WSZiA, Opole 2011, s. 423- 435.

Kolejny tekst o charakterze empirycznym poświęcony został analizie komunikacji rówieśniczej w środowisku młodzieży małych miast. Konstrukcja tekstu analogiczna do wcześniej recenzowanych osiągnięć Habilitanta. Rozpoczyna się analizą zagadnienia odwołującą się do poglądów innych autorów, bez próby własnej interpretacji, próby uzasadniającej konieczność podjęcia badań empirycznych. W treści tej części – dużo o komunikacji, ale bardzo ogólnie, również ogólne informacje o rodzinie, gimnazjalistach i wreszcie obszerny fragment o agresji i przemocy i zachowaniach nauczycieli. A o głównym zagadnieniu, czyli komunikacji rówieśniczej w środowisku edukacyjnym małych miast Habilitant chyba zapomniał. Na dodatek, część teoretyczną kończy tabela 1 z danymi dotyczącymi przeprosin uczniów przez nauczycieli. Czemu te dane służą (brak jakiegokolwiek interpretacji Habilitanta) wie wyłącznie Autor. Badania – Habilitant konsekwentnie pomija prezentację podstawowych założeń metodologicznych, informując jednocześnie, że skorzystał z okazji szkoleń i postanowił zbadać dyrektorów szkół i ich opinie dotyczące ucznia i zachowań uczniowskich w różnych szkołach. Analiza dotycząca sygnalizowanego w tytule zagadnienia jest bardzo powierzchowna. Podsumowanie jest podobne jak analiza wyników badań, tzn. jest, ale nie ma nic wspólnego z tytułem tekstu. Nie jest to na pewno znaczące osiągnięcia Habilitanta.

4. *Uczeń zdolny we współczesnej szkole*, [w] *Dziecko. Rzeczywistość, szanse i wyzwania*, B. Grzeszkiewicz, B. Walak, Gorzów Wielkopolski 2011, s. 147- 158.

W opracowaniu Habilitant podejmuje problem ucznia zdolnego we współczesnej szkole. Treść tego opracowania oparta została na poglądach innych autorów poprzez odwoływanie się do stosownej literatury. Treść opracowania przeplatana jest często powielanymi stereotypami, niepopartymi żadnymi odniesieniami teoretycznymi lub empirycznymi typu: *Polska szkoła nastawiona jest na przeciętność*. Ponadto Autor przytacza dane ilościowe dotyczące dzieci zdolnych, nie podając, jak ma to niestety w zwyczaju, źródła tych informacji (brak przypisu). Zdecydowana część opracowania to, z jednej strony przytaczane rozstrzygnięcia zawarte w Ustawie o systemie oświaty z 1991 roku, z drugiej zaś obszerny fragment poświęcony inteligencji,

a w zasadzie jednej koncepcji, a mianowicie koncepcji H. Gardnera znanej z popularnej książki jego autorstwa *Inteligencja wieloraka – teoria i praktyka* z 2002 roku. Czemu ma służyć szczególnie charakterystyka koncepcji Gardnera? – wie chyba jedynie Autor, bowiem w tekście nie ma żadnego odniesienia merytorycznego do problemu zasygnalizowanego w tytule tekstu. Nie wnosi to opracowanie nowych wartości do teorii oraz praktyki pedagogicznej.

5. *Ocenianie a rzeczywiste osiągnięcia dydaktyczne*, [w:] *Ewaluacja i innowacje w edukacji. Poprawa jakości kształcenia i jej uwarunkowania*, J. Grzesiak (red.), Wydawnictwo UAM, Kalisz- Konin 2012, s. 269- 277.

Tekst ma charakter empiryczny, a Habilitant próbuje dokonać oceny relacji pomiędzy ocenianiem a rzeczywistymi osiągnięciami dydaktycznymi. Autor w sposób konsekwentny tworzy swoje kolejne osiągnięcie, tzn. rozpoczyna od wprowadzenia o charakterze teoretycznym, przy czym w przypadku tego tekstu dominują poglądy ocierające się często o potoczny ogląd rzeczywistości pedagogicznej, np. dotyczące różnicowania oceniania ze względu na płeć (*nauczyciel daje chłopcom zadania bardziej otwarte, natomiast dziewczynkom ograniczające samodzielność. Wynika z tego, że chłopcy mają dominować, a dziewczynki nie*), lub typu: *Kiedy dziecko może poznawczo awansować? Tylko, wtedy, kiedy jest w stanie nauczyć się więcej*. Ponadto po raz kolejny Autor powołuje się na swoje badania, jednocześnie nie podając żadnej informacji w formie przypisu wskazującego na źródło. Badania – to tradycyjnie brak podstawowych założeń metodologicznych, a jedynie bardzo ogólny opis kogo badania dotyczą. Analiza wyników badań poprowadzona tak samo niezrozumiale jak w innych tego typu opracowaniach Habilitanta. Tekst ten również trudno jest uznać za znaczące osiągnięcia Habilitanta.

6. *Ocenianie wobec założonych efektów kształcenia* [w:] *Ewaluacja i innowacje w edukacji. Projektowanie poprawy jakości kształcenia*, J. Grzesiak (red.), UAM w Poznaniu i WPA w Kaliszu, Kalisz- Konin 2013, s.343- 356.

Kolejny tekst Habilitanta, w którym Autor w rozważaniach swych odwołuje się do powielania powszechnie znanych poglądów dostępnych w literaturze przedmiotu, przy czym cechą charakterystyczną jest fakt, iż Autor nie formułuje własnego stanowiska wobec poszczególnych poglądów. Całość artykułu o wybitnie metodycznym charakterze, a sugerowane rozwiązania są godne upowszechniania. Trudno jednak opracowanie to zaliczyć do obszaru naukowego rozwoju Habilitanta.

7. *Child From Class I-III After Parents Divorce* [w:] *Professionalism, Perspectives And The Development of Social Work*, Z. Truhlarova, K Levicka (red.), Gaydeamus, Hradec Kralove 2014, s. 712-723.

Artykuł, opublikowany w języku angielskim, ma charakter teoretyczno-empiryczny. Autor obszernie, odwołując się do stosownej literatury, charakteryzuje rodzinę, uwzględniając w analizie wybrane aspekty jej funkcjonowania. W dalszej części rozważań teoretycznych Habilitant dokonuje charakterystyki aktów prawnych dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie oraz postępowania w sprawach nieletnich. Dokonuje także charakterystyki problematyki postępowania nauczycieli w sytuacji pojawiających problemów wśród uczniów klas I – III szkoły podstawowej. Zwraca ponadto uwagę na rolę pedagoga szkolnego w rozwiązywaniu wszelkiego rodzaju problemów występujących na terenie szkoły. W kolejnym fragmencie o charakterze teoretycznym Habilitant dokonuje analizy problemu konfliktów w rodzinie, odwołując się do danych GUS dotyczących rozwodów w Polsce, ich przyczyn oraz skutków. Część empiryczna – to powielanie schematu z innych publikacji Habilitanta. Brak jasno i precyzyjnie określonych podstaw metodologicznych prowadzonych badań, a informacja o liczbie badanych nauczycieli klas I-III i dyrektorów to nie metodologia. W analizie pojawiają się opinie uczniów, o których Autor nie informuje wcześniej. Podsumowanie bardzo ogólne i powierzchowne, a określenie typu *gorsze* nie ma nic wspólnego z nauką. Opracowanie nie wnosi do dorobku naukowego pedagogiki znaczącego wkładu.

8. *System naprawczy i ewaluacja służąca poprawie funkcjonowania placówki w ujęciu praktycznym*, [w:] *Twórczość-kreatywność- nauczyciel*, Księga wydana z okazji X-lecia Polskiego Stowarzyszenia Nauczycieli Twórczych, L. Pawelski, B. Urbanek (red.), PSNT, Szczecinek 2014, s. 437- 446.

Tekst ma charakter wybitnie metodyczny, który trudno jest zaliczyć do osiągnięcia naukowego Habilitanta, natomiast treści tego opracowania powinny być wykorzystywane przez stosowne instytucje nadzoru pedagogicznego w prowadzonych szkoleniach.

9. *Praktyka pedagogiczna w szkole – diagnoza i propozycje doskonalenia* [w:] *Doskonalenie praktyk pedagogicznych – dyskusja*, J. Piekarski, E. Cyrańska, B. Adamczyk (red.), Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2014, s. 113-122.

Podobnie jak w przypadku poprzedniego opracowania tekst ma charakter metodyczny dotyczący niezwykle istotnego zagadnienia jakim są praktyki pedagogiczne realizowane w kształceniu nauczycieli. Przedstawione dane ilościowe mają charakter sondażowy i nie można ich traktować jako efekt realizacji badań naukowych. Szereg sugestii Autora winno stać przed-

miotem dyskusji w obrębie specjalistów prowadzących proces kształcenia nauczycieli, natomiast opracowanie w całości nie może być zaliczone do znaczącego osiągnięcia naukowego Habilitanta.

10. *Podcast w nauczaniu wczesnoszkolnym*, [w:] *Edukacja ALTERNATYWNA na rzecz demokratyzacji procesu kształcenia*, R. Nowakowska-Siuta (red.), Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2014, s. 373-382.

Tekst ma wybitnie metodyczny charakter ukazujący możliwości wykorzystania podcastu w edukacji wczesnoszkolnej. Autor w przystępny sposób wskazuje nie tylko możliwości wykorzystania tego narzędzia w edukacji wczesnoszkolnej, ale przede wszystkim proces jego przygotowania. Tekst nie może być zaliczony do znaczącego osiągnięcia naukowego Habilitanta.

11. *Nowoczesność w edukacji: videocast*, [w:] *Kreatywność w edukacji szkolnej*, I. Adamek, U. Szusić (red.), Libron, Kraków 2015, s. 69- 78.

Tekst ma charakter popularno-naukowy z obszernym fragmentem metodycznym dotyczącym wykorzystania videocastu w praktyce szkolnej. Trudno uznać to opracowanie za znaczące osiągnięcie Habilitanta.

12. *Refleksje dotyczące znaczenia oceniania szkolnego, głos z badań*, [w:] *Edukacja wobec niepowodzeń i szans ich minimalizacji*, A. Karpińska, M. Zińczuk, P. Remza (red), Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2016, s. 341- 351.

Opracowanie to podejmuje po raz kolejny zagadnienie oceniania szkolnego. Wprowadzenie do tej problematyki przez Autora bardzo powierzchowne, przy czym również po raz kolejny w sposób swobodny odwołuje się do poglądów innych autorów pomijając wskazanie źródła bibliograficznego (brak przypisu). Badanie – prawie klasyka w wydaniu Habilitanta – brak założeń metodologicznych (celów, metod, problematyki, technik i narzędzi pozyskiwania danych). Odwołanie do swoich dużych badań (brak przypisu jakich?), czy też opis, kogo Autor badał, to nic nieznaczące informacje dla oceny tego opracowania. Dane z tabeli 1 to wierna kopia danych z monografii autorstwa Habilitanta pt. *Znaczenie oceniania w przebiegu życia*, przy czym Autor pomija podanie stosownego przypisu. Uwaga ta dotyczy także w całości wykresu 1. O wątpliwej wiarygodności Habilitanta świadczy fakt, iż w interpretacji danych z wykresu odwołuje się do danych zawartych w tabeli 20 i 21, których w tekście brak. Opracowanie w sposób zdecydowany nie może być uznane za znaczące osiągnięcie naukowe Habilitanta.

13. *Treści patriotyczne w szkole i próby ich wzmacniania*, [w:] *Wychowanie dla Niepodległej. W setną rocznicę odzyskania przez Polskę Niepodległości*, Monografia nr 17 Polskiego Stowarzyszenia Nauczycieli Twórczych, L. Pawelski (red.), Wydawnictwo PSNT, Szczecinek 2018. s. 217-226.

Kolejne opracowania autorstwa Habilitanta, w którym trudno odnaleźć znamiona tekstu naukowego. Autor tradycyjnie wprowadza w problematykę poprzez odwoływanie się do poglądów innych autorów, przy czym treści te nijak się mają do zagadnienia zasygnalizowanego w tytule opracowania. Badania – brak jasno sprecyzowanych założeń, aczkolwiek Habilitant formułuje kilka pytań, które, w opinii Autora, stanowią podstawę badań. Analiza danych bardzo ogólna i powierzchowna, a związek z tematem opracowania bardzo niespójny. Ponadto na część pytań Habilitant nie podejmuje próby udzielenia odpowiedzi. Całość trudno uznać za osiągnięcie naukowe Habilitanta.

KONKLUZJA

Ocena dorobku Habilitanta w postaci cyklu 13 rozdziałów naukowych publikowanych w recenzowanych pracach zwartych jest zdecydowanie negatywna. Nie stanowią one, w mojej ocenie, znaczących osiągnięć naukowych zarówno indywidualnie, jak i w kontekście rozwoju teorii i praktyki pedagogicznej. Ponadto część tych opracowań ma charakter metodyczny, które trudno uznać za osiągnięcie naukowe.

Wskazane przez Habilitanta cztery artykuły metodyczne, a mianowicie: *Na wejściu - na wyjściu. Egzaminy naszych uczniów*” 2008, Wydawnictwo MEN i CKE, Kwartalnik dla dyrektorów i nauczycieli nr 2/2008, s. 22-24.; *O nierównościach edukacyjnych*, Egzaminy w naszych szkołach, Wydawnictwo MEN i CKE, Kwartalnik dla samorządów nr 2/2008, s. 27-28; *Zróżnicowanie środowisk w odniesieniu do zmian w edukacji*, Edukacja i Dialog, nr. 204, styczeń 2009, s. 70-72, *Podcast- nowatorskie narzędzie w edukacji*, Dyrektor Szkoły, nr 10/ 2011, s. 56-59., oraz dwa hasła zamieszczone w *Słownik metod, technik i form w pracy socjalnej, opiekuńczej i terapeutycznej*, Weissbrot- Koziarska A., Sikora P. (red.), Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole 2012, s. 101- 103.; *Słownik, kompendium wiedzy nauczyciela i rodzica* Zajdel K., Prokosz M (red.), Adam Marszałek, Toruń 2014, s. 91-95. Trudno uznać za znaczące osiągnięcie naukowe Habilitanta.

OCENA POZOSTAŁYCH OSIĄGNIĘĆ NAUKOWYCH, DYDAKTYCZNYCH I ORGANIZACYJNYCH HABILITANTA

Od momentu uzyskania stopnia naukowego doktora Habilitant prowadził bogatą aktywność naukową, dydaktyczną i organizacyjną o czym świadczą następujące fakty:

☞ 9 publikacji w formie monografii, w tym pięć autorskich;

☞ 57 rozdziałów naukowych opublikowanych w recenzowanych pracach zwartych;

☞ 72 artykuły opublikowane w czasopiśmie naukowych;

W 2015 roku był promotorem pomocniczym w postępowaniu o nadanie stopnia naukowego doktora mgr Andrzejowi Kamińskiemu. Promotorem dysertacji doktorskiej była Pani prof. dr hab. Mirosława Nowak-Dziemianowicz, Dolnośląska Szkoła Wyższa. Wziął udział ogółem w 72 konferencjach międzynarodowych i krajowych, przy czym w 18 konferencjach był członkiem Komitetów Organizacyjnych pełniąc w nich różne funkcje. Działalność uzupełnia wykaz członkostwa w krajowych organizacjach i towarzystwach naukowych wraz z określeniem pełnionych funkcji oraz udział w zespołach. Przedstawiony powyżej dorobek oceniam pozytywnie.

W obszarze działalności dydaktycznej i organizacyjnej dr Krzysztof Zajdel posiada znaczące doświadczenie wynikające z pracy dydaktycznej w różnych instytucjach edukacyjnych, począwszy od poziomu szkoły podstawowej kończąc na poziomie szkolnictwa wyższego. W okresie pracy zawodowej pełni funkcję nauczyciela, dyrektora szkoły, a następnie nauczyciela akademickiego. Jako adiunkt był promotorem 114 magistrantów i ponad 200 licencjatów. W swej działalności dydaktycznej znaczący wkład ma praca w ramach różnorodnych szkoleń doskonalących i doskonalących przeznaczonych dla nauczycieli czynnych zawodowo, a przede wszystkim dla kadry kierowniczej różnych typów szkół. Egzemplifikacją dokonań dydaktycznych są odznaczenia, nagrody i wyróżnienia, w tym Srebrna odznaka Zasłużony dla Województwa Dolnośląskiego, Medal za zasługi dla nauki i kultury, Nagrody I i III stopnia Rektora Uniwersytetu Zielonogórskiego. Całość działalności dydaktycznej i organizacyjnej dr Krzysztofa Zajdla oceniam pozytywnie.

WNIOSEK KOŃCOWY

Stwierdzam, że osiągnięcia naukowe przedstawionych dwóch monografii, jedenastu artykułów publikowanych w czasopiśmie oraz trzynastu rozdziałów publikowanych w recenzowanych pracach zwartych **nie stanowią istotnego wkładu w rozwój dyscypliny pedagogika i tym samym nie odpowiadają wymaganiom określonym w art. 219 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.**

W związku z powyższym **nie popieram wniosku** dr Krzysztofa Zajdla w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika.

